

GLOBAL GREENS | CHARTER

Ĝisdatigita: Incheon / Koreio 2023

Rue de Taciturne 34, 1000 Bruselo, Belgio

Retpoŝto: secretary@globalgreens.org

ĈARTO DE LA TUTMONDAJ VERDULOJ
Association Internationale Sans But Lucratif (AISBL) - ne-profitcela asocio

Kiel adoptita en Kanbero 2001
Ĝisdatigita en Dakaro 2012, Liverpool 2017
kaj Koreio 2023

La Tutmondaj Verduloj estas la internacia reto de Verdaj partioj kaj politikaj movadoj.

ENHAVO DE ĈARTO

Preambulo:

Principoj	3
Ekologia Saĝo	3
Socia Justeco	3
Partoprena Demokratio	3
Neperforto	4
Daŭripovo	4
Respekto por Diverseco	5

1. Demokratio	06
2. Egaleco	06
3. Klimata Ŝanĝo kaj Energio	07
4. Biodiverseco	08
5. Regado de ekonomia tutmondiĝo per daŭripovo principoj	08
6. Homaj rajtoj	09
7. Manĝaĵo kaj akvo	11
8. Daŭrigebla planado	12
9. Paco kaj sekureco	12
10. Agado tutmonde	13

Preambulo

Ni, kiel civitanoj de la planedo kaj membroj de la Tutmondaj Verduloj,

Kunigitaj en nia konscio, ke ni dependas de la vicleco, diverseco kaj beleco de la Tero, kaj ke estas nia respondeco transdoni tiujn, nereduktitaj aŭ eĉ plibonigitaj, al la venonta generacio

Rekonante, ke la dominaj ŝablonoj de homa produktado kaj konsumo, bazitaj sur la dogmo de ekonomia kresko je ajna kosto kaj la troa kaj rubokaŭzanta uzado de naturresursoj sen konsideri la ŝarĝkapablon de la Tero, kaŭzas ekstreman difekton en la medio kaj amasan formorton de specioj

Agnoskante ke maljusteco, rasismo, malriĉeco, ignoremo, korupto, krimo kaj perforto, armita konflikto kaj serĉado de maksimuma mallongatempa profito kaŭzas vastan homan suferon

Akceptante, ke evoluintaj landoj per sia persekutado de ekonomiaj kaj politikaj celoj kontribuis al la degenero de la medio kaj de la homa digno

Komprenante, ke multaj el la popoloj kaj nacioj de la mondo estis malriĉigitaj dum la longaj jarcentoj da koloniado kaj ekspluatado, kreante ekologian ŝulditan de la riĉaj nacioj al tiuj, kiuj malriĉiĝis.

Engaĝita por fermi la interspacon inter riĉuloj kaj malriĉuloj kaj konstrui civitanecon bazitan sur egalaj rajtoj por ĉiuj individuoj en ĉiuj sferoj de socia, ekonomia, politika kaj kultura vivo.

Rekonante ke sen egaleco kaj justeco por ĉiuj neniu reala demokratio povas esti atingita.

Protektante homan dignon kaj la valoron de kultura heredaĵo

Konfirmante la rajtojn de indiĝenaj homoj kaj ilian kontribuon al la komuna heredaĵo, same kiel la rajton de ĉiuj malplimultoj kaj subpremataj popoloj al siaj kulturo, religio, ekonomia kaj kultura vivo

Konvinkita ke kunlaboro prefere ol konkurenco estas antaŭkondiĉo por certigi la garantion de tiaj homaj rajtoj kiel salubraj manĝaĵo kaj trinkakvo, komforta ŝirmejo, sano, edukado, justa laboro, libera esprimo, pura aero kaj nedifektita natura medio

Rekonante ke la naturmedio ignoras limojn inter landoj kaj

Konstruante sur la Deklaracio de la Tutmonda Renkontiĝo de Verduloj en Rio de Janeiro en 1992

Asertas la bezonon de fundamenta sistemo-ŝanĝo same kiel ŝanĝo en la sintenoj, valoroj kaj manieroj de homoj por produkti kaj vivi

Decidas proponi ampleksan koncepton de daŭripovo kiu:

- protektas kaj restarigas la integrecon de la ekosistemoj de la Tero, kun speciala zorgo pri biodiverseco kaj la naturaj procezoj kiuj daŭrigas vivon
- agnoskas la interrilatecon de ĉiuj ekologiaj, sociaj kaj ekonomiaj procedoj
- ekvilibrigas individuajn interesojn kun la komuna bono
- harmoniigas liberecon kun respondeco
- bonvenigas diversecon ene de unueco
- akordigas mallongperspektivajn celojn kun longperspektivaj celoj
- certigas, ke estontaj generacioj havu la saman rajton kiel la nuna generacio al naturaj kaj kulturaj profitoj
- antaŭenigas la rajtojn kaj gardadon de la Indiĝenaj Tribaj Popoloj de la Unuaj Nacioj

Asertas nian respondecon unu al la alia, al la pli granda vivokomunumo, kaj al estontaj generacioj

Engaĝiĝas kiel Verdaj partioj kaj politikaj movadoj el la tuta mondo por efektiviĝi ĉi tiujn interrilatajn principojn kaj krei tutmondan partnerecon por subteni ilian plenumon.

Principoj

La politikoj de la Tutmondaj Verduloj estas bazitaj sur la principoj de

Ekologia Saĝo

Ni agnoskas, ke homoj estas parto de la natura mondo kaj ni respektas la specifajn valorojn de ĉiuj formoj de vivo, inkluzive de nehomaj specioj.

Ni agnoskas la saĝon de la indiĝenaj popoloj de la mondo, kiel gardantoj de la tero kaj ĝiaj rimedoj.

Ni agnoskas ke la homa socio dependas de la ekologiaj resursoj de la planedo, kaj devas certigi la integrecon de ekosistemoj kaj konservi biodiversecon kaj la fortikecon de vivsubtenaj sistemoj.

Ĉi tio postulas

- ke ni lernu vivi ene de la ekologiaj kaj resursaj limoj de la planedo;
- ke ni protektas bestan kaj plantan vivon, kaj vivon mem kiu estas subtenita de la naturaj elementoj: tero, akvo, aero kaj suno;
- kie scio estas limigita, ke ni prenas la vojon de singardo, por sekurigi la daŭran abundon de la resursoj de la planedo por nunaj kaj estontaj generacioj.

Socia Justeco

Ni asertas, ke la ŝlosilo al socia justeco estas la justa distribuo de sociaj kaj naturaj resursoj, kaj loke kaj tutmonde, por kontentigi bazajn homajn bezonojn senkondiĉe, kaj por certigi ke ĉiuj civitanoj havu plenajn ŝancojn por persona kaj socia evoluo.

Ni deklaras ke ne ekzistas socia justeco sen naturmedia justeco, kaj ne ekzistas naturmedia justeco sen socia justeco.

Ĉi tio postulas

- justa organizo de la mondo kaj stabila monda ekonomio, kiu fermos la pligrandiĝantan interspacon inter riĉuloj kaj malriĉuloj, kaj ene kaj inter landoj; ekvilibrigi la fluon de resursoj de sudo al nordo; kaj levi la ŝarĝon de ŝuldo sur malriĉaj landoj, kiu malhelpas ilian evoluon;
- la ekstermado de malriĉeco, kiel etika, socia, ekonomia kaj ekologia imperativo;
- la elimino de analfabeteco;
- nova vizio de civitaneco konstruita sur egalrajtigoj por ĉiuj individuoj nekonsiderante sekso, raso, aĝo, religio, klaso, etna aŭ nacia origino, seksa orientiĝo, handikapo, riĉaĝo aŭ sano;
- justa transiro sur ĉiuj niveloj por certigi ke neniu estas postlasita ekonomie kaj socie en la ŝanĝo al daŭrigebla estonteco

Partoprena Demokratio

Ni strebas al demokratio en kiu ĉiuj civitanoj havas la rajton esprimi siajn opiniojn, kaj povas rekte partopreni en la mediaj, ekonomiaj, sociaj kaj politikaj decidoj kiuj influas iliajn vivojn; tiel ke potenco kaj respondeco estas koncentritaj en lokaj kaj regionaj komunumoj, kaj transdonitaj nur kie esencaj al pli altaj niveloj de administrado.

Ĉi tio postulas

- individua povigo per aliro al ĉiuj signifaj informoj necesaj por iu decido, kaj aliro al edukado por ebligi ĉiujn partopreni;
- malkonstruante malegalecojn da riĉaĝo kaj potenco kiuj malhelpas partoprenon;

- konstrui bazajn instituciojn kiuj ebligas ke decidoj estu farataj rekte sur la konvena nivelo de tiuj trafitaĵoj, surbaze de sistemoj kiuj instigas civitan viglecon, libervolan agadon kaj respondecon de komunumo;
- forta subteno por donado al junularo voĉon pere de edukado, instigado kaj helpado de junulara implikiĝo en ĉiu aspekto de politika vivo inkluzive de ilia partopreno en ĉiuj decidaj korporacioj;
- ke ĉiuj elektitaj reprezentantoj estas devontigitaj al la principoj de travidebleco, vereco, kaj respondeco en administrado;
- ke ĉiuj balotsistemoj estas travideblaj kaj demokrataj, kaj ke tio estas devigita per leĝo;
- ke en ĉiuj balotsistemoj ĉiu plenkreskulo havas egalan voĉon;
- ke ĉiuj balotsistemoj estas bazitaj sur proporcia reprezentantaro, kaj ĉiuj elektoj estas publike financitaj kun striktaj limoj sur, kaj plena travidebleco de, entreprenaj kaj privataj donacoj;
- ke ĉiuj civitanoj havas la rajton esti membro de la politika partio de sia elekto ene de plurpartia sistemo.

Neperforto

Ni deklaras nian engaĝiĝon al neperforto kaj strebas al kulturo de paco kaj kunlaboro inter ŝtatoj, ene de socioj kaj inter individuoj, kiel la bazo de tutmonda sekureco. Ni kredas, ke sekureco ne devas bazi ĉefe sur milita forto sed sur kunlaboro, bona ekonomia kaj socia disvolviĝo, media sekureco kaj respekto de homaj rajtoj.

Ĉi tio postulas

- ampleksa koncepto de tutmonda sekureco, kiu donas prioritaton al sociaj, ekonomiaj, ekologiaj, psikologiaj kaj kulturaj aspektoj de konflikto, anstataŭe de koncepto bazita ĉefe sur armeaj potenc-ekvilibroj;
- tutmonda sekuresistemo kapabla je la preventado, administrado kaj solvado de konfliktoj;
- forigante la kaŭzojn de milito komprenante kaj respektante aliajn kulturojn, ekstermante rasismon, antaŭenigante liberecon kaj demokration, kaj finante tutmondan malriĉecon;
- traktante ĝeneralan kaj kompletan malarmadon inkluzive de internaciaj interkonsentoj por certigi kompletan kaj definitivan malpermeson de nukleaj, biologiaj kaj kemiaj armiloj, kontraŭpersonaj minoj kaj malplenigita uranio-armiloj;
- plifortigi la Unuiĝintajn Naciojn (UN) kiel la tutmonda organizo de konfliktadministrado kaj packonservado;
- traktado de rigora kondutkodo pri armileksportoj al landoj kie homaj rajtoj estas malobservitaj;
- tutmonda aliro al komunikado pri tutmondaj minacoj kaj solvoj kun menso por paco.

Daŭripovo

Ni rekonas la limigitan amplekson por la materia etendiĝo de homa socio ene de la biosfero, kaj la bezonon konservi biodiversecon per daŭrigebla uzado de renovigeblaj resursoj kaj respondeca uzo de nerenovigeblaj resursoj.

Ni kredas ke por atingi daŭripovon, kaj por provizi la bezonojn de nunaj kaj estontaj generacioj pere de finohavaj resursoj de la tero, daŭra kresko de tutmonda konsumo, populacio kaj materia maljusteco devas esti haltita kaj inversigita.

Ni rekonas ke daŭripovo ne estos ebla dum malriĉeco daŭras.

Ĉi tio postulas

- certigante ke la riĉuloj limigu sian konsumon por permesi al la senhavuloj sian justan parton de la teraj resursoj;
- redifinante la koncepton de riĉaĵo, por fokusi al kvalito de vivo prefere ol al kapacito por trokonsumo;
- kreante mondan ekonomion kiu celas kontentigi la bezonojn de ĉiuj, ne la avidecon de malmultaj; kaj ebligas tiujn nun vivantajn kontentigi siajn proprajn bezonojn, sen endanĝerigi la kapablon de estontaj generacioj kontentigi siajn bezonojn;
- forigi la kaŭzojn por la kreskado de loĝantaro certigante ekonomian sekurecon, kaj havigante aliron al baza edukado kaj sano, por ĉiuj; donante kaj virojn kaj virinojn pli grandan kontrolon de ilia fekundeco; (komento de AVE: necesas ankaŭ sistemo de pensio-pagado)
- redifinante la rolojn kaj respondecojn de transnaciaj entreprenoj subteni la principojn de daŭripova evoluo;
- efektivigante mekanismojn imposti, kaj ankaŭ reguligi, spekuladajn financajn fluojn;
- certigante ke merkato-prezoj de varoj kaj servoj plene entenas la naturmediajn kostojn de ilia produktado kaj konsumado;
- atingante pli grandan efikecon pri resursoj kaj energio, kaj same evoluon kaj uzadon de ekologie daŭrigeblaj teknologioj;
- instigante lokan memfidon laŭ la plej granda praktika mezuro por krei indajn, kontentigajn komunumojn;
- rekonante la ŝlosilan rolon de junulara kulturo kaj kuraĝigante etikon de daŭripovo ene de tiu kulturo.

Respekto por Diverseco

Ni honoras kulturan, lingvan, etnan, seksan, religian kaj spiritan diversecon ene de kunteksto de individua respondeco al ĉiuj estaĵoj.

Ni defendas la rajton de ĉiuj homoj, sen diskriminacio, al naturmedio subtenante ilian dignon, korpan sanon kaj spiritan bonfarton.

Ni antaŭenigas la konstruadon de respektemaj, pozitivaj kaj respondecaj rilatoj trans linioj de dividado en la spirito de multkultura socio.

Ĉi tio postulas

- konfirmante la rajtojn de indiĝenaj popoloj al la bazaj rimedoj de ilia supervivo, kaj ekonomiaj kaj kulturaj, inkluzive de rajtoj al tereno kaj al memdeterminado; kaj agnosko de ilia kontribuo al la komuna heredaĵo de nacia kaj tutmonda kulturoj;
- rekono de la rajtoj de etnaj malplimultoj evoluigi sian kulturon, religion kaj lingvon sen diskriminacio, kaj al plena jura, socia kaj kultura partopreno en la demokratia procezo;
- rekono de kaj respekto por seksaj malplimultoj;
- egaleco inter seksoj en ĉiuj sferoj de socia, ekonomia, politika kaj kultura vivo;
- signifa implikiĝo de junulara kulturo kiel valora kontribuo al nia Verda vizio, kaj rekono ke junularo havas apartajn bezonojn kaj esprim-manierojn.

- - -

1. Demokratio

1.1 La plimulto de la mondaj homoj vivas en landoj kun nedemokrataj reĝimoj, kie la korupto estas senbrida kaj la misuzoj de homaj rajtoj kaj gazetara cenzuro estas kutimaj. Evoluintaj demokratioj suferas malpli pro evidentaj formoj de korupto pere de amaskomunikila koncentriĝo, kompania politika financado (lobiado), sistema ekskludo de rasaj, etnaj, naciaj kaj religiemaj komunumoj, kaj balotsistemoj kiuj diskriminacias kontraŭ alternativaj ideoj kaj novaj kaj malgrandaj partioj.

La Verduloj -

1.2 Havas kiel prioritaton la instigon kaj subtenon de bazmovadoj kaj aliaj organizoj de la civila socio laborantaj por demokrata, travidebla kaj respondeca registaro, je ĉiuj niveloj.

1.3 Aktive subtenas doni voĉon al junuloj per edukado, kuraĝigo kaj helpado al junulara partopreno en ĉiu aspekto de politika agado.

1.4 Strebos al demokratiigo de seksaj rilatoj per promocio de taŭgaj mediacioj al ĉiuj seksoj egale por partopreni en la ekonomia, politika kaj socia sfero.

1.5 Subtenas la internaciajn kontraŭ-koruptajn memdevigojn aplikeblajn al ĉiu jurisdikcio, kaj instigas nesubskribintojn subskribi kaj ratifi ilin sen plia prokrasto.

1.6 Subtenas la rajton de civitanoj havi aliron al oficialaj informoj kaj al liberaj kaj sendependaj amaskomunikiloj.

1.7 Laboros por universala aliro al elektronika komunikado kaj informa teknologio, minimume, per radio, komunuma interreto kaj reto. Ni ankaŭ laboros por ke la aliro al ĉi tiuj teknologioj estu kiel eble plej malmultekosta.

1.8 Subtenas justan laikan juran sistemon, kiu certigas la defendrajton kaj praktikas proporciecon inter krimo kaj puno.

1.9 Subtenas la publikan financadon de elektoj, kaj rimedojn por certigi, ke ĉiuj donacoj estas plene travideblaj kaj respondecaj kaj estas liberaj de nepra influo, ĉu perceptita aŭ alie.

1.10 Defios entreprenan dominadon de registaro, precipe kie civitanoj estas senigitaj de sia rajto je politika partopreno.

1.11 Subtenas la disigon de povoj inter la plenuma, leĝdona kaj juĝa sistemoj, kaj la disigon de ŝtato kaj religio.

1.12 Subtenas la disvolviĝon kaj plifortigon de loka registaro.

1.13 Subtenas la restrukturadon de ŝtataj institucioj por demokratiigi kaj igi ilin pli travideblaj kaj efikaj en servo de la celo de civitana potenco kaj daŭripova evoluo.

1.14 Subtenas plibonigitan tutmondan regadon de plurflankaj institucioj surbaze de taŭgaj demokratiaj kaj universalaj principoj.

2. Egaleco

2.1 La diferencoj en vivniveloj kaj ŝancoj en la mondo hodiaŭ estas netolereblaj. Tria monda ŝuldo estas je tuttempa maksimumo de 3.700 miliardoj da usonaj dolaroj, dum la landoj de la Organizo de Ekonomia Kunlaboro kaj Evoluado (OECD) donas nur 0.31% de la MNP en helpo. La plej riĉaj 20% de la monda loĝantaro havas 83% de la tutmonda enspezo dum la plej malriĉaj 20%, kiuj inkluzivas preskaŭ 50% de la monda junularo, komune havas apenaŭ 1% de la tutmonda enspezo, kaj 2,6 miliardoj da homoj vivas per malpli ol 2 USD tage. 60% de la malriĉuloj de la mondo estas virinoj. 130 milionoj da infanoj neniam frekventas lernejon dum 800 milionoj da plenkreskuloj nek scipovas legi nek skribi, du trionoj el ili estas virinoj. La kresko de la homaro malrapidiĝis, sed la monda loĝantaro supozeble kreskos de 6,1 miliardoj en 2000 ĝis 8,9 miliardoj en 2050, pliiĝo de 47%. Homa Immunodeficita Virus (HIV) kaj tuberkulozo (TB) infektoj restas severaj problemoj.

La Verduloj -

- 2.2 Laboros por pliigi registaran helpon al evoluantaj landoj, kaj subtenos help-financadon direktita al la plej plej malriĉaj, ĉi-kaze la prioritatoj estu determinitaj en kunlaboro kun lokaj komunumoj.
- 2.3 Laboros por plibonigi la rajtojn, statuson, edukadon kaj politikan partoprenon de virinoj.
- 2.4 Devontiĝas al la celo ke altkvalita baza instruado estu universale financata per pliigita helpo kaj redukto de ŝuldoj.
- 2.5 Laboros al nuligo de evolulandaj ŝuldoj precipe por la plej malriĉaj landoj, kaj subtenos la uzadon de instigoj por certigi ke ŝparaĵoj el ŝuldo-redukto estu enkanalagataj al malriĉeco-redukto kaj mediokonservado, kaj ke travideblaj kaj respondecaj proceduroj estas ligitaj al partopreno de koncernaj komunumoj.
- 2.6 Vidas kunordigan agadon por kontraŭbatali la grandajn pandemiojn inkluzive de HIV-aidoso, TB kaj malario kiel prioritaton, precipe en Afriko, kie duobla klopodo necesas por permesi ĝeneralan aliron al malmultekostaj kaj efikaj terapioj, kaj restarigi ekonomian progreson, precipe per edukado.
- 2.7 Rekonas la rajton al kompenso de tiuj popoloj kiuj perdas la aliron al siaj naturaj resursoj pro delokigo per media detruo aŭ homa interveno kiel koloniigo kaj migrado.
- 2.8 Revizios la rilaton inter ekskluziva proprieto de posedaĵo kaj ekskluziva uzo de ĝiaj resursoj, cele al bremsi la median misuzon kaj etendi aliron al bazaj rimedoj por vivi al ĉiuj, precipe indiĝenaj komunumoj.
- 2.9 Laboros por certigi, ke ĉiuj viroj, virinoj kaj infanoj povu atingi ekonomian sekurecon, sen bezono utiligi persone damaĝajn agadojn kiel ekzemple pornografio, prostituado aŭ vendado de organoj.
- 2.10 Devontiĝos labori por pli egala distribuado de bonfarto kaj por kreado de egalaj ŝancoj ene de ĉiuj niaj socioj, rekonante ke estas kreskanta nombro da malriĉaj kaj marĝenigitaj homoj ankaŭ en evoluintaj landoj.
- 2.11 Komprenas, ke la nuna formo de financigita novliberala kapitalismo helpas la riĉulojn kaj havas tendencon al krizoj. Ĝi kontribuas al kreskanta malegaleco kaj senposedigo de malriĉuloj.
- 2.12 Defendos kaj antaŭenigos la homajn, socialajn kaj naturmediajn rajtojn de koloruloj.

3. Klimata Ŝanĝo kaj Energio

3.1 La klimata krizo estas kaj la plej granda defio alfrontanta la tutmondan homaron kaj la plej granda ŝanco por la homaro repripensi kiel ni vivu, en maniero socie justa kaj ene de la ekologiaj limoj de la Tero. La Verduloj devontiĝas limigi la altiĝon de la tutmonda temperaturo je ne pli ol 1,5 Celsius-gradoj super la antaŭindustria nivelo.

La Verduloj -

- 3.2 Alprenos celojn interkonsentitajn per scienca interkonsento.
- 3.3 Laboros por subteni rapidan transiron al nul-karbonaj ekonomioj tra la mondo.
- 3.4 Laboros por starigi internacian kadron de raportado pri emisoj por transnaciaj entreprenoj, ligitaj al tutmondaj karbonimpostoj kaj tutmondaj naturmediaj ŝarĝoj.
- 3.5 Pene laboros por certigi, ke evoluantaj landoj havu aliron al la plej efika, daŭrigebla kaj taŭga teknologio, kun forta fokuso al renovigebla energio, kaj ke ili konsentu kun la Klimato-Ŝanĝiĝaj Konvencioj por certigi, ke agadoj estu ampleksaj kaj tutmondaj. La egaleca principo devas esti je la kerno de intertraktadoj kaj rimedoj pri klimata ŝanĝiĝo.
- 3.6 Kontraŭas ĉian ekspansion de nuklea energio kaj klopodos por rapide elfazi ĝin.
- 3.7 Subtenos alvokon pri moratorio pri nova ekspluatado kaj disvolviĝo de fosiliaj fueloj.
- 3.8 Laboros por ĉesigi senarbarigon kaj degradigon de naturaj arbaroj, rimarkante, ke ili estas la plej karbonriĉaj ekosistemoj sur la planedo, esencaj por indiĝenaj homoj, riĉaj je plantoj kaj bestoj, kaj neanstataŭeblaj en iu ajn homa temposkalo.
- 3.9 Antaŭenigas arboplantadon de diversaj specioj, sed ne monokulturojn, kiel rapida rimedo por

stokigi karbonon, kun adiciaj avantaĝoj por la medio.

3.10 Antaŭenigas la postuladon de impostoj sur nerenoviĝeblaj fontoj de energio kaj subteni la uzadon de fondusoj por antaŭenigi energian efikecon kaj renovigeblan energion.

3.11 Subtenas esploron pri la uzo de daŭrigeblaj energifontoj kaj la teknikan disvolviĝon de ekologia elektroproduktado.

3.12 Antaŭenigas translokigon de energiefikaj teknologioj kaj de verda elektra infrastrukturo inter kaj ene de landoj kaj ekonomioj surbaze de senkostoj aŭ minimumaj kostoj. Ĉi tio estas unu el la ekonomiaj kostoj de la ĝisnunaj emisioj de okcidentaj landoj.

4. Biodiverseco

4.1 Sanaj ekosistemoj estas esencaj por homa vivo, tamen ni ŝajne forgesis la rilaton inter naturo kaj socio. Formorto-rilatoj estas 100 ĝis 1000 fojojn pli altaj ol en antaŭ-homaj tempoj. Nur 20% de la originaj arbaroj de la Tero restas relative neĝenataj. 80% de fiŝprovizoj jam estas reduktitaj aŭ en danĝero de troa fiŝkaptado. Invadoj de nendenaskaj plantoj, bestoj kaj malsanoj rapide kreskas. Habitatdetruo kaj formorto de specioj estas pelitaj de industria kaj agrikultura evoluo kiu ankaŭ plimalbonigas klimatan ŝanĝon, tutmondan maljustecon kaj la detruon de indiĝenaj kulturoj kaj vivrimedoj. Agrikultura monokulturo, antaŭenigita de agrokomerco kaj akcelita per genetika modifo kaj patentado de naturo, minacas la diversecon de kultivitaj plantoj kaj hejmaj specioj, radikale pliigante vundeblecon al malsano.

La Verduloj -

4.2 Vigle oponos ekologie detruan agrikulturan kaj industrian evoluon kaj faros ĉefan klopodon por protekti endemajn plantojn kaj bestojn en ilia natura vivmedio, kaj kie ajn eblas en grandaj regionoj.

4.3 Laboros por forigi subvenciojn por ekologie detruaj agadoj, inkluzive de arbodehakado, ekspluato de fosiliaj fueloj, konstruado de digoj, minado, genetika inĝenierado kaj agrikultura monokulturo.

4.4 Antaŭenigos ekologiajn aĉeto-politikojn, por produktoj kiel ligno, bazitajn nur sur la plej rigora difino de daŭripovo subtenata de kredinda etikedado.

4.5 Subtenas la koncepton de interŝanĝo de "ŝuldo kontraŭ naturo", kondiĉe de interkonsento de tuŝitaj indiĝenaj kaj lokaj komunumoj.

4.6 Antaŭenigos la riparadon de degradataj naturaj medioj, kaj la purigado de toksaj lokoj de iamaj kaj ekzistantaj armeaj kaj industriaj zonoj tra la mondo.

4.7 Notas, ke redukti la transporton de varoj tra la mondo, konforme al prefero por loka produktado kie ebla, havos la kroman avantaĝon de redukto de 'bioinvadoj', same kiel redukto de fosilia fuelo-konsumo kaj forcej-efikaj gas-emisioj.

4.8 Devontiĝas antaŭenigi tutmondan ekologian instruplanon por ĉiuj niveloj de edukado.

4.9 Laboros por starigi internacian kortumon specife por naturmedia detruo kaj la perdo de biodiverseco kie kazoj povas esti aŭditaj kontraŭ korporacioj, naciaj, ŝtatoj kaj individuoj.

4.10 Rifuzos akcepti la patentadon kaj merkataĉadon de vivo.

4.11 Apogos la konservadon kaj daŭrigeblan uzon de oceanoj, inkluzive la kreadon de internaciaj protektitaj mara regionoj, la preventadon de acidiĝo, inter aliaj agoj.

5. Regado de ekonomia tutmondiĝo laŭ principoj de daŭripovo

5.1 Kvindektri el la 100 plej grandaj ekonomioj en la mondo hodiaŭ estas korporacioj. Per la koluzio de registaroj, ili kreis juran sistemon kiu metas senbaran ekonomian agadon super la publika bono, protektas kompanian bonfarcon, sed atakas socian bonfarcon, kaj igas naciajn ekonomiojn submetitaj al tutmonda financa kazino kiu merkatas pli ol 3 bilionojn/duilionojn USD tage en spekulaciaj transakcioj. La Tutmonda Financa Krizo pliigis volatilecon kaj malsekurecon en ĉiuj ekonomioj, kun

la plej grava efiko al pli malriĉaj individuoj, grupoj kaj landoj. La IMF kaj la Monda Banko prefere kontribuis al ĉi tiu krizo ol esti parto de la solvo; la antaŭkondiĉoj sur kiuj ili baziĝas ne taŭgas por krei tutmondan, daŭrigeblan kaj justan ekonomian sistemon.

La Verduloj -

5.2 Asertas ke esencaĵoj de vivo, kiel akvo, devas resti publike posedataj kaj kontrolitaj; kaj ke kulturo, baza aliro al manĝaĵo, socia kaj publika sano, edukado kaj libera amaskomunikilaro ne estas "varoj" submetebaj al internaciaj merkataj interkonsentoj.

5.3 Subtenas la kreadon de Monda Naturmedia Organizaĵo kunigante la Naturmedian Programon de Unuiĝintaj Nacioj (UNEP), la Programon de Unuiĝintaj Nacioj pri Disvolvado/Evoluigo (UNDP) kaj la Tutmondan Faciligon pri Naturmedio (GEF) en ununuran institucion kun fonduso kaj povo trudi sankciojn por antaŭenigi tutmondan daŭripovan evoluon. La Monda Organizaĵo pri Komerco (WTO/MOK) devus esti submetita al la decidoj de ĉi tiu korporacio.

5.4 Subtenas seriozan reformon de la Monda Banko kaj IMF por ke ilia membreco kaj decidofarado estu demokratiaj, kaj iliaj operacioj submetiĝu al daŭripovaj principoj kaj al ĉiuj internaciaj konvencioj pri homaj kaj laboraj rajtoj, kaj mediprotektado.

5.5 Subtenas seriozan reformon de la MOK por fari daŭripovecon ĝia centra celo, subtenata de travideblaj kaj demokratiaj proceduroj kaj de la partopreno de reprezentantoj de rilataj komunumoj. Krome devas esti apartigo de povoj por forigi la disput-solvantan mekanismon de la ekskluziva kompetenteco de la MOK. Daŭrigebla efiko-takso de pli fruaj Intertraktadoj necesas antaŭ ol ajnaj novaj paŝoj estu prenataj.

5.6 Laboros por malhelpi la efektivigon de novaj regionaj aŭ duonsferaj komercaj kaj investaj interkonsentoj laŭ la reguloj de la MOK, sed subtenos integriĝajn procezojn de landoj, kiuj certigas la bonfarton de homoj kaj naturmedian daŭripovon.

5.7 Kreos mondan socian medion, kie financaj kaj ekonomiaj institucioj kaj organizoj nutros kaj protektos ekologie daŭrigeblajn projektojn, kiuj subtenos komunumojn je ĉiuj niveloj (lokaj, regionaj, naciaj kaj internaciaj).

5.8 Postulas, ke internaciaj interkonsentoj pri la naturmedio, laborkondiĉoj kaj sano havu prioritaton super ĉiuj internaciaj reguloj pri komerco.

5.9 Laboros por efektiviĝi imposton ekzemple laŭ ideo de Tobin-Henderson pri financaj transakcioj kaj aliajn instrumentojn por bremsi spekulaciajn internaciajn valuto-transakciojn kaj helpi instigi investon en la realan ekonomion, kaj krei fonduson por antaŭenigi egalecon je tutmonda disvolviĝo.

5.10 Laboros por postuli de korporacioj ke ili observu la naturmediajn, laborajn kaj socialajn leĝojn de sia propra lando kaj de la lando en kiu ili funkcias, kiuj-ajn estas la pli striktaj.

5.11 Laboros por certigi, ke ĉiuj tutmondaj organizaĵoj, precipe tiuj kun signifa kapablo difini la regulojn de internacia komerco, firme aliĝu al principoj de daŭripova evoluo kaj plenumu trejnajn programojn de kultura ŝanĝo por plene realigi ĉi tiun celon.

5.12 Deziras ke entreprena bonfarto estu same travidebla kaj submetita al la sama nivelo de respondeco kiel sociala bonfarto, ke subvencioj al ekologie kaj sociale detruivaj agadoj estu tute finataj unu post la alia (tute elfazataj).

5.13 Apogas la evoluon de civitaneca entreprenado por antaŭenigi komunumbazitan ekonomion kiel manieron kontraŭbatali socian ekskludon kaŭzitan de ekonomia tutmondiĝo.

6. Homaj rajtoj

6.1 Neado de homaj rajtoj kaj liberecoj akompanas malriĉecon kaj politikan senpovecon. Milionoj suferas diskriminacion, timigadon, arbitran detenon, perforton kaj morton. Tri kvaronoj de la mondaj registaroj uzis torturon en la lastaj tri jaroj.

La Verduloj -

6.2 Aprobas la Universalan Deklaracion de Homaj Rajtoj, la Internacian Pakton pri Ekonomiaj, Sociaj kaj Kulturaj Rajtoj, la Internacian Pakton pri Civilaj kaj Politikaj Rajtoj, konvenciojn de la Internacia Labora Organizo (ILO) kaj aliajn internaciajn instrumentojn por la protekto de rajtoj kaj liberecoj. Ni kredas, ke ĉi tiuj rajtoj estas universalaj kaj nedivideblaj kaj ke naciaj registaroj respondecas pri subteni ilin.

6.3 Kondamnas ĉiujn diktaturojn kaj reĝimojn, kiuj neas homajn rajtojn, sendepende de iliaj politikaj pretendoj.

6.4 Laboros kun lokaj komunumoj por antaŭenigi konscion pri homaj rajtoj, kaj por certigi ke la Komisiono pri Homaj Rajtoj de UN kaj aliaj traktato-organoj havu adekvate rimedojn.

6.5 Alvokas, ke la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj estu amendata por inkluzivi rajtojn al sana/salubra natura medio kaj intergeneraciajn rajtojn al naturaj kaj kulturaj resursoj.

6.6 Konfirmas la rajton de virinoj fari siajn proprajn decidojn, inkluzive de kontrolo pri ilia fekundeco per la rimedoj, kiujn ili opinias taŭgaj, sen diskriminacio aŭ devigo; subtenas la Konvencion pri Forigo de Diskriminacio kontraŭ Virinoj (CEDAW); instigas nesubskribintojn subskribi kaj ratifi sen plia prokrasto kaj instigas ekzistantajn subskribintojn forigi ĉiujn rezervojn.

6.7 Subtenas la rajton de indiĝenaj popoloj pri memdeterminado, tereno-raĵtoj, kaj pri aliro al tradiciaj ĉasaj kaj fiŝkaptaj rajtoj por sia propra vivtenado, uzante homecajn kaj ekologie daŭrigeblajn teknikojn; kaj subteni instigojn por indiĝenaj popoloj por starigi kaj labori per siaj propraj internaciaj korporacioj.

6.8 Subtenas la Deklaracion de UN pri la Rajtoj de Indiĝenaj Popoloj kiel minimuman normon de protekto akceptita de indiĝenaj popoloj, kaj subtenas movojn por indiĝenaj popoloj; kaj subteni instigojn por indiĝenaj popoloj por starigi kaj labori per siaj propraj internaciaj korporacioj.

6.9 Postulas, ke torturistoj estu respondecaj; kaj kampanjos por ke ili (499 ?) estu kondukitaj al juĝejo, en siaj propraj landoj aŭ aliloke, al internacia panelo de juĝistoj kiuj servas sub la aŭspicio de la Internacia Pun-Kortumo (ICC).

6.10 Oponas ajnan malobservon de la fizika integreco de la individuo per torturo, puno aŭ ajnaj aliaj praktikoj inkluzive de tradicia kaj religia (virina) seksa mutilado (FGM).

6.11 Postulas ke la mortpuno estu aboliciita tutmonde.

6.12 Alvokas al registaroj certigi ke ĉiuj azilpetantoj, ĉu ili estas viktimoj de ŝtata perforto ĉu de sendependaj armitaj grupoj, estu ĝuste traktataj konforme al la Ĝeneva Konvencio de 1951 pri la Rajtoj al Azilo; havu aliron al justaj procezoj; ne estu arbitre detenitaj; kaj ne estu resenditaj al lando kie ili povus suferi malobservojn de iliaj fundamentaj homaj rajtoj, aŭ alfronti la riskon de morto, torturo aŭ alia malhumana traktado. Ankaŭ alvokas registarojn, ke ili respektu la rajtojn de homoj kiuj fuĝis pro la negativaj efikoj de antropogena klimata ŝanĝo, donu al ili justan traktadon kaj ne forigu ilin al tria lando kiel parto de la azilproceduro.

6.13 Alvokas por la malpermeso de kolektiva forpelo.

6.14 Konfirmas la rajton de ĉiuj laboristoj al sekura, juste rekompencita dungado, kun la libereco iĝi sindikatano.

6.15 Subtenas la rajton de infanoj kreski libere de la bezono labori, kaj la starigon de pli malalta aĝlimo por laborantaj infanoj/adoleskantoj.

6.16 Postulas senkrimigon de konsentitaj samseksaj rilatoj, laŭleĝan agnoskon de transgenraj homoj kaj marĝenigitaj gendroj, protekton de la rajto je korpa aŭtonomio inkluzive de intersekso-homoj, kaj egalrajtecon por samseksaj rilatoj. Subtenas la principon, ke ĉiu rajtas ami kaj fondi familion. Ni subtenas lokajn komunumojn en ilia postulo por geedziĝ-egaleco aŭ ajna alia formo de familioj aŭ kunvivado, kiun ili opinias taŭga por ilia kunteksto. Per siaj membroorganizoj, pledos ke registaroj ĉesu ajnan punon, perforton kaj kruelan traktadon kontraŭ (LGBT+) GLAT+-homoj kaj efektivigu la Yogyakarta-principojn pri Apliko de la leĝo pri la Internaciaj Homaj Rajtoj rilate al seksa orientiĝo kaj seksa identeco. Ni petas, ke ĉiuj registaroj en la mondo aboliciu leĝojn, kiuj rigardas la seksan orientiĝon kaj konduton de (LGBTIQ+) GLATKI+ kiel kontraŭleĝaj. LGBTIQ+-komunumoj ne devus esti per leĝoj senigitaj de siaj rajtoj al posedaĵo, persona libereco kaj vivo pro sia seksa

orientiĝo kaj konduto. Ni kontraŭbatalas ajnan registaron kiu malpermesas, malhelpas aŭ subpremas informojn, paroladon, laboron kaj aliajn iniciatojn de LGBTIQ+ kaj faras diskriminacion. Ni postulas, ke "LGBTIQ+ Mainstreaming" (GLATKI+ - *ĉef-tendenca*) estu starigita ĉe ĉiu nivelo de registaro. Ĉiuj registaraj agentejoj devas, kiam ili formulas, efektivigas kaj taksas ĉiajn politikojn kaj servojn, konsideri la situacion, bezonojn kaj efikon al la GLATKI+-komunumo. Ili precipe atentu ĉu rimedoj estas taŭgaj kaj traktu intersekcian diskriminacion. Por maksimumigi efikecon, LGBTIQ+ Mainstreaming devus esti planita kaj kunordigita de elektita agentejo sur taŭge alta nivelo.

6.17 Laboros por plibonigi la ŝancojn de handikapuloj vivi kaj labori egale en la socio, inkluzive de vera politika partopreno.

6.18 Subtenas la rajton de lingvaj minoritatoj uzi sian propran lingvon

7. Nutraĵo kaj Akvo

7.1 Centoj da milionoj da homoj restas subnutrataj, ne pro nesufiĉa manĝaĵo sed pro neegala aliro al tereno, akvo, kredito kaj merkatoj. Genetike modifitaj organismoj (GMO) ne estas la solvo, ĉar la tuja problemo ne estas produktado sed distribuado. Krome, GMO prezentas neakcepteblajn riskojn al la natur-medio, sendependaj pli malgrandaj farmistoj kaj konsumantoj, same al la biodiverseco, kiu estas nia plej bona asekuro kontraŭ agrikultura katastrofo. Akvomanko minacas, kaj en surfacaj sistemoj kaj sen subgrundaj akvotavoloj. Senarbarigo de akvokolektejoj ruinigas pere de terglitoj kaj inundoj, dum dezertiĝo kaj degenero rapide disetendiĝas. Unu brila punkto estas la rapida kresko de organika agrikulturo.

La Verduloj -

7.2 Konsideras, ke aliro al pura akvo por bazaj bezonoj estas fundamenta rajto kaj oponas la privatigon de akvoresursoj kaj infrastrukturo.

7.3 Laboros por forigi akvosubvenciojn, krom sociaj subvencioj, kaj por efikigi la uzadon de akvon.

7.4 Laboros por certigi, ke dolĉa akvo kaj subgrundaj akvoresursoj estu konservataj en kvalito kaj kvanto, kaj estu konvenaj prezoj por certigi, ke ĉi tiuj resursoj estas adekvate protektataj kontraŭ elĉerpiĝo.

7.5 Konsideras ke la stabileco de akvokolektejoj kaj la sano de riveraj sistemoj estas plej gravaj, kaj laboros kun la homoj kiuj estas rekte trafitaj por ĉesigi la degeneron de riveroj, inkluzive de novaj grandaj digoj kaj irigaciaj projektoj, kaj de senarbarigo de akvokolektejoj.

7.6 Laboros kun lokaj komunumoj en aridaj kaj duonaridaj regionoj, kie la klimato estas dominata de necerteco, por redukti la degeneron de la grundo.

7.7 Esprimas sian zorgon pri landoj, kiuj estis forte trafitaj de dezertiĝo kaj senarbarigo, kaj petu al la landoj, kiuj ankoraŭ ne faris tion, ratifi la UN-Konvencion pri Dezertigo, kaj disponigu la necesajn rimedojn por realigi ĉi tiun konvencion.

7.8 Apogos kaj antaŭenigos organikan agrikulturon.

7.9 Alvokas por tutmonda malpermeso de komerca kultivado de genetike modifitaj kultivaĵoj.

7.10 Laboros por certigi ke manĝaĵo estas sekura, kun striktaj regularoj pri produktado, stokado kaj vendo.

7.11 Laboros por certigi, ke scienca esplorado estas farata etike kaj aplikata konforme al la antaŭzorga principo.

7.12 Alvokas por forigo de ĉiuj persistaj kaj bio-akumulaj homfaritaj kemiaĵoj kaj laboros por haltigi ĉiujn ellasojn de danĝeraj kemiaĵoj al la natur-medio.

7.13 Laboros por certigi, ke bestaj kresko-hormonoj estu malpermesataj, kaj rigoraj regularoj estu fortigitaj por reguligi la uzadon de antibiotikoj je bestoj.

7.14 Laboros por certigi la humanan traktadon de ĉiuj bestoj dum bredado, transporto kaj buĉado kaj garantios bestan bonfarton.

7.15 Laboros por certigi, ke la efiko de erozio, inundoj kaj aliaj natur-mediaj minacoj estu plibonigita kaj ke taŭgaj adaptaj rimedoj estu efektividigataj.

8. Daŭrigebla planado

8.1 La konsumo en industriaj landoj estas troa laŭ iu ajn mezuro, kaj plejparte respondecas pri naturmedia malkresko. Novindustriaj landoj ankaŭ pliigas sian konsumadon, kio signife aldonos la ekologian premon.

Ŝanĝi al verda ekonomio - kiu imitas ekologiajn procezojn, forigas rubaĵon per reuzado kaj reciklado de materialoj, kaj emfazas agadojn kiuj plibonigas la vivokvaliton kaj (personajn) rilatojn prefere ol la konsumon de varoj - alportas promeson de novaj laborpostenoj, industrioj kun malpli da poluado, pli bonajn laborkondiĉojn kaj pli altan vivokvaliton.

La Verduloj -

8.2 Antaŭenigas mezurojn de bonfarto prefere ol MEP (malneta enlanda produkto) por mezuri progreson, kaj rekonas la ekologiajn limojn de materia kresko kaj konsumado.

8.3 Konsideras, ke civitanoj de landoj trafitaj de disvolvva projekto havas la rajton partopreni en decidoj pri ĝi, sendepende de naciaj limoj.

8.4 Laboros por certigi, ke tiuj, kiuj profitas el ekspluatado de ajnaj komunaj kaj/aŭ naturaj rimedoj, pagu la plenan merkatan renton por la uzo de ĉi-tiuj rimedoj, kaj por ajna damaĝo, kiun ili faras al ajnaj aliaj komunaj rimedoj.

8.5 Rekonas, ke la efiko de daŭra urba kreskado (disvastiĝo) sur agrikulturan terenon kaj la naturan medion devas esti limigita kaj finfine ĉesigita.

8.6 Rekonas, ke la procezo de urbigo pro kampara malriĉeco devas esti malrapidigita kaj inversigita per taŭgaj kamparaj disvolvaj programoj, kiuj protektas la karakteron kaj ekologion de la kampara pejzaĝo.

8.7 Subtenas lokan planadon por ekologie daŭrigebla komerco, loĝado, transporto, rubo-mastrumado, parkoj, enurbaj arbaroj, publikaj spacoj; kaj starigos ligojn inter Verduloj je loka kaj regiona nivelo tra la planado por interŝanĝi informojn kaj subtenon.

8.8 Laboros por redukti veturilon bazitan en urba poluado oponente ĉiam vastiĝantajn aŭto-ŝoseojn; instigante la uzon de energiefikaj veturiloj; integrante landan planadon por publika transporto, biciklado kaj promenado; prioritante planadon kaj financadon de publikaj transportoj super privata aŭto-infrastrukturo; kaj eliminante impostpolitikojn kiuj favoras aŭtocentran evoluon.

8.9 Laboros por krei socie respondecajn ekonomiajn strategiojn, uzante impostojn kaj publikan financon por maksimumigi instigojn por justa distribuo de riĉaĵoj, kaj eko-impostojn por provizi instigojn por eviti rubaĵon kaj poluadon.

8.10 Postulas, ke korporacioj kaj komunumoj alprenu strategiojn pri cirkla ekonomio, celante senrubaĵigan ekonomion, kiu similas al natura ekosistemo.

8.11 Apogos ĉiujn politikojn, kiuj ebligas al landoj pliigi laborkreadon per ekonomiaj agadoj, kiuj aldonas valoron, aŭ per reciklado de resursoj, produktado de longdaŭraj varoj, organika agrikulturo, renovigebla energio kaj mediprotekto.

8.12 Antaŭenigas socie respondecan investon kaj ekologian merkataĵon tiel ke konsumantoj povas fari pozitivajn elektojn surbaze de fidindaj informoj.

8.13 Rekonas la valoron de tradiciaj kaj lokaj scioj kaj kredoj, kaj subtenas ĝian enkorpiĝon en planadon kaj projektojn.

9. Paco kaj sekureco

9.1 Ni komprenas ke paco estas pli ol la foresto de milito. Strebi al paco ĉiam estis la kerno de la

Verda tagordo. La kaŭzoj de konflikto ŝanĝiĝas. La efikoj de klimata ŝanĝo, konkurado pri akvo, nutraĵo kaj resursoj fariĝos ĉiam pli gravaj.

La distingoj inter milito, organizita krimo kaj intencaj grandskalaj misuzoj de homaj rajtoj iom post iom malklariĝas. Ekde 2001 la 'milito kontraŭ teroro' ankaŭ kaŭzis la erozion de homaj rajtoj en la nomo de sekureco. La armilkomerco kreskas kaj tutmondiĝas, nutrita de unika sendevigo de la reguloj de MKO/WTO kontraŭ subvencioj. Kiel tutmonda reto, ni havas decidan rolon por plifortigi la ligilojn inter komunumaj organizoj laborantaj por homaj rajtoj kaj paco, kaj subtenado kaj formado de la emerĝantaj konceptoj kaj institucioj de tutmonda regado.

La Verduloj -

9.2 Subtenas plifortigon de la rolo de UN kiel tutmonda organizo de konflikto-administrado kaj packonservado, dum, rimarkante ke, kie preventado malsukcesas kaj en situacioj de strukturaj kaj amasaj malobservoj de homaj rajtoj kaj/aŭ genocido, la uzo de forto povas esti pravigita se ĝi estas la sola rimedo por malhelpi pliajn malobservojn kaj suferojn de homaj rajtoj, kondiĉe ke ĝi estas uzata laŭ mandato de UN. Ĉiukaze individuaj landoj rajtas ne subteni aŭ kunlabori kun la agado.

9.3 Kampanjos por pli granda potenco por landoj de la Sudo, laborante por aboli la vetopovon en la Sekureca Konsilio, por forigi la kategorion de konstanta membreco de ĝi, kaj por pliigi la nombron de ŝtatoj kun membreco.

9.4 Subtenas la Internacian Punan Kortumon. En militkrimoj, seksigita perforto kiel ekzemple amasa seksperforto devus esti rigardita kiel militkrimo, same kiel naturmediaj krimoj en tempoj de konflikto.

9.5 Serĉas malgrandigi la potencon de la milit-industria-financa komplekso por radikale redukti la komercon de armilaro, certigi travideblecon de produktado kaj forigi kaŝitajn subvenciojn, kiuj profitigas la milit-industriojn.

9.6 Laboros por reguligi kaj redukti, kun la longtempa celo forigi, la internacian armilkomercon (inkluzive de malpermeso de nukleaj, biologiaj kaj kemiaj armiloj, obusoj kun malriĉigita uranio kaj kontraŭpersonaj minoj) kaj submeti ĝin al la gardado de UN.

9.7 Helpos plifortigi ekzistantajn pacprogramojn kaj forĝi novajn programojn, kiuj traktas ĉiujn aspektojn de konstruado de paca kulturo. Programoj inkluzivos analizon de la radikoj de perforto, inkluzive de interfamilia perforto, kaj la temon de reciproka respekto inter seksoj; kaj subteni trejnadon pri neperforta konfliktsolvado sur ĉiuj niveloj.

9.8 Serĉos amendi la internaciajn regulojn de arma engaĝiĝo por certigi, ke naturresursoj estas adekvate protektataj dum konfliktoj.

9.9 Batalos kontraŭ ajna Nacia Kontraŭrakeda Defendo-Projekto, kaj laboros por la sen-militarigo kaj sen-nukleigo de la kosmo.

10. Agante tutmonde

10.1 La Tutmondaj Verduloj estas sendependaj organizaĵoj el diversaj kulturoj kaj fonoj, kiuj kunhavas komunan celon kaj rekonas ke, por atingi ĝin, ni devas agi kaj tutmonde kaj surloke.

La Verduloj -

10.2 Kunlaboros komune por efektivigi la Ĉarton de Tutmondaj Verduloj per kunagado pri problemoj de tutmonda konsekvenco kiam ajn necese.

10.3 Apogos tutmonde la disvolviĝon de Verdaj partioj, politikaj movadoj kaj junularaj retoj.

10.4 Helpos, laŭ ilia peto, aliajn Verdajn partiojn kaj movadojn, disponigante observantojn ĉe elektoj por helpi certigi, ke ili estas liberaj kaj justaj, kaj tiel instigante balot-rajtigitajn enskribiĝi kaj voĉdoni por la Verduloj en siaj hejmlandoj.

10.5 Alprenos kaj efektivigos en niaj propraj organizoj la demokratiajn principojn, kiujn ni serĉas en pli larĝa socio.

10.6 Agos kiel modelo de partoprena demokratio en nia propra interna organizaĵo je ĉiuj niveloj.

10.7 Instigos kunlaboron inter la tutmondaj Verdaj Partioj por certigi, ke membropartioj estas konsultitaj, edukitaj kaj havu egalan kapablecon influi tutmondajn poziciojn de la Verduloj.

10.8 Instigos Verdajn Partiojn kaj verdajn politikajn movadojn montri gvidadon en starigo de reguloj kiuj garantias travideblajn kaj malcentralizitajn strukturojn, tiamaniere ke politika potenco kaj ŝanco estu etenditaj al ĉiuj membroj; kaj en evoluigado de novaj politikaj modeloj kiuj pli bone agordas la defiojn de daŭripova evoluo kaj baza demokratio.

10.9 Evitos fontojn de financo kiuj konfliktas kun niaj vizio kaj valoroj.

10.10 Evitos kunlaboron kun diktatorecoj, sektoj aŭ krimaj organizaĵoj kaj kun iliaj dependaj organizaĵoj, precipe en aferoj de demokratio kaj homaj rajtoj.

10.11 Plifortigos niajn ligojn kun samideanaj komunumaj organizaĵoj, kaj kun organizaĵoj de la civila socio; ni estas unu parto, kun ili, de la kreskanta konscio, ke respekto al la naturmedio, al socialaj kaj homaj rajtoj, kaj al demokratio, devas venki super la ekonomia organizo de la mondo.

10.12 Subtenos unu la alian persone kaj politike per amikeco, optimismo kaj bonhumoro, kaj ne forgesos ĝui je la agado !

- - -

Ĉi tiu estas la fina versio de la Ĉarto, inkluzive de la amendoj aprobitaj de la Tutmonda Kongreso de Verduloj 2023 en Koreio.

Tradukita de Manfred Westermayer, surbaze de Google Translate.

Pli pri la Asocio de Verduloj Esperantistaj : www.verduloj.org

Komentoj bonvolu sendi al : AVE@verduloj.org, aŭ al Manfred @ Westermayer.de